

Posudek na bakalářskou práci

Kristýna Loušová

Prézens historický v klasické řečtině a jeho ekvivalenty v češtině

FF UK Praha, září 2019

Úkolem Kristýny Loušové bylo sepsat studii zaměřenou na zkoumání prézentu historického (PH) ve starořecké narativní próze. Autorka si vhodně vybrala třetí knihu Hérodotových *Dějin*, k níž existují tři české překlady. Práce obsahuje – kromě stručného úvodu s nástinem struktury práce – tři hlavní kapitoly, *Současný pohled na prézens historický* ((8-16), míněno ve starořečtině), *Prézens historický: analýza* (16-35) a *Prézens historický v češtině* (35-40), k nimž je přiřazen až příliš stručný závěr (40-41). Autorka nejprve podává přehled názorů na PH v různých gramatikách starořečtiny i (nedostatečně) v jednotlivých studiích, velmi stručně hovoří o funkci PH. Pro její další práci má zásadní význam osm charakteristických rysů PH, jak je prezentuje Rijksbaron, a problematika pozice PH v narativu podle Allana. Vlastní analýzou pak autorka ověřuje, do jaké míry slovesa v Hdt. této charakteristice (osoba, číslo, teličnost, slovesný rod, souřadnost, zápor, partikule, pozice v narativu) odpovídají. K tomu je připojeno *Shrnutí*, kde se autorka zabývá i některými novými momenty, např. adverbialním určením času, sémantickým tříděním sloves a funkcí PH v excerpovaných příkladech. Další, podstatně kratší část, je věnována PH v češtině, kde autorka podává synopsi podnětného článku F. Esvanse a uvádí překlady řeckých PH do češtiny (Kvíčala a Stiebitz) spolu se stručným komentářem.

Autorka prokázala, že je schopna pracovat samostatně, umí dobře uchopit poměrně obtížné téma a pracovat i s cizojazyčnou sekundární literaturou. Při zpracovávání tématu ukázala několik dobrých nápadů, např. vytvoření přehledné a pečlivě vypracované tabulky (viz Příloha) se všemi výskyty prézentu historického v Hdt. 3, ilustrující jednotlivé rysy PH a sloužící čtenáři k orientaci při citování jednotlivých příkladů v textu. Jiným pozitivem, byť ne zcela využitým, bylo připojení dalšího kritéria pro hodnocení PH, tj. pozice v narativu. Na základě své analýzy dospěla k několika pěkným závěrům, např. o ústupu prézentu historického v překladatelské praxi. Na druhé straně je práce nedostatečně promyšlena, a kromě uvedených pozitiv obsahuje i celou řadu nedostatků.

Jedním z nich je skutečnost, že autorka nedovádí své analýzy do konce, závěry jsou nedotažené a rozборы např. komplexnějších a obtížnějších rysů HP nebyly vyčerpány dostačujícím způsobem. Práci by jistě prospělo, kdyby výsledky této analytické části byly seřazeny do přehledných tabulek. Název subkapitoly *Souřadnost* je zavádějící (s. 21), subkapitolka o negaci (s. 23) se ani nepokouší o vysvětlení použití negace v uváděném příkladu, ačkoliv se nabízí srovnání s Rijksbaronem. Pokud jde o partikule, jejich interpretace je velmi obtížná a konec konců nebyla cílem této práce. Nicméně alespoň jeden příklad: na s. 26, př. 64 se podle mne nejedná o kombinaci δὲ καί, nýbrž δὲ patří k Ἐντειλάμενος δὲ, zatímco καί k následujícímu καὶ τοῦτο... Καί zde není slučovací, jak píše Loušová, ale aditivní. Vyjádření, že καί dle Rijksbarona uvozuje jen minimum vět s HP (s. 25) neodpovídá textu v Rijksbaronových

pravidlech (s. 8, bod VIII: „...the sentences in which historical presents appear are normally introduced by δέ or καί...“).

Vzhledem k tomu, že ateličnost je v Rijk sbaronových pravidlech odmítána, měly by být telické příklady nějak okomentovány. Také by bylo vhodné říci něco k třídě *sloves mluvení*. Všechny uvedené vlastnosti pak mohly být vztaženy k interpretaci funkcí HP, popř. k jejich postavení v narativu. Subkapitolka o funkci PH (s. 34-35) je velmi stručná, ač právě ta by měla být jádrem celé práce; autorka sice ilustruje případ prezentu dramatického, prezentu, který uvozuje novou epizodu a případ *sloves dicendi* vhodnými příklady, ale rozhodně zde mohla lépe využít svého rozsáhlého vyexcerpovaného materiálu, aby ukázala i různé nuance ve funkci HP, okomentovala funkci vypravěče apod. (viz sekundární literatura).

Struktura výkladu je místy neuspořádaná, např. na s. 14-15 je prezentován Allanův model narativu, následuje zmínka o Labovi a Walezkém, ačkoliv Allan sám říká (2011: pozn. 15, s. 43), že jeho model vychází z Fleischmana (1990) a Longacra (1992²), dále autorka přeskočí k popisu jednotlivých částí narativu podle Martina Hájka. Problémem samozřejmě není několik zdrojů, ale to, že přechody mezi nimi nejsou zřetelně vyznačeny a že není jasné, proč se autorka nedržela původního Allanova modelu.

Na první pohled je práce po **formální** stránce zpracována ucházejícím způsobem, ale při podrobnějším čtení se ukáží nedostatky, které působí rušivě, např. špatné pořadí poznámka + čárka/tečka v textu, občasná mezery mezi jednotlivými poznámkami, rozpadnutí řádku na dva (s. 16 i jinde), absence rozlišení Rijk sbaronových děl z 2006 (s. 10 dole), nesjednocené citování zejm. děl s více autory (s. 10 a 11). Zkrácení příkladu na s.11 (Xen. An. 1.2.5) způsobilo, že zkoumaný jev (rozdělení do menších souřadných celků) se v příkladu neobjevuje. Po **jazykové** stránce se jen občas objevila drobná nedopatření, např. s. 21: „Tato historika vypráví Perindrovi“; s. 18 „většina sloves jsou telická“; s. 13 (pozn. 35) termín *asyndetonické uvození* místo *asyndetické*; jméno Maiandrios (s. 19) je v překladu zapsáno jednou jako Mariandrios a podruhé jako Mainandrios apod.

Pokud jde o **prameny**, je třeba ocenit, že autorka pracovala s kritickým vydáním (Teubner, bez uvedení editora), nicméně tuto skutečnost nikde neuvedla: jen v pozn. se objevilo např. „uvádí C a M“ (Příloha, pozn. 9, viz též s. 30, pozn. 63 a 64); nebylo použito žádné komentované vydání, ač se to u autora jako Hdt. nabízelo.

Co se týká **sekundární literatury**, autorka sama nevyvinula žádnou iniciativu nejen pro to, aby zjistila další literaturu o PH v řečtině, ale ani neprostudovala literaturu zadanou. To platí i o zásadní práci o PH, totiž o sborníku Lallot et al., *The Historical Present in Thucydides: Semantics and Narrative Function*. Leiden – Boston: Brill 2011. Autorka z něho cituje pouze čtyři články, přičemž jeden, od Georgeho, uvádí pouze v bibliografii (pod křestním jménem Coulter!!), a další, z něhož čerpá zásadní podklady pro svou práci a cituje jej nespočetněkrát, je citován jako Lallot 2011, ačkoliv jde o Rijk sbaronův článek *Introduction*. Protože je sborník zaměřen na zkoumání stejného typu textu jako zkoumala autorka (tj. narativní historický text), je škoda, že autorka nevyužila články ve sborníku k další inspiraci pro svou analýzu a pro srovnání svých výsledků s výsledky některých příspěvků. Mezi autory *The Cambridge Grammar of Classical Greek* (2019)

chybí Rijksbaron (ostatní tři autoři jsou uvedeni jmenovitě), Rungeho zmiňuje autorka pouze na začátku práce, ale dále s ním nepracuje; z Maloneyho využila jen poznámku o ie. původu HP, ač se nabízela možnost zajímavé kritiky; v bibliografii chybí *Nový encyklopedický slovník češtiny*; nicméně autorka objevila zajímavý článek o HP v češtině (Esvan). Citace z LSJ jsou nestandardní (např. s. 24, pozn. 54: online LSJ (<http://stephanus.tlg.uci.edu/lsj/#eid=68439>; poslední vstup 5. 7. 2019); lépe: LSJ, s.v. μέν, B, I, 4., poslední přístup...). URL se uvádí v bibliografii.

Otázky k diskusi:

Používala autorka opravdu text z Teubnerky, tj. příklady přepisovala v ruce? Nebo použila nějakou z databází?

Ke s. 9: Jaký názor má autorka HP v příkladu z Eur. *Med.* (1156-1169), citovaný podle Rijksbarona (2006a: 22-23).

Ke s. 23: Jak by autorka vysvětlila negaci v př. č. 77?

Ke s. 20-21: Jak by autorka okomentovala jedno z uváděných sloves, tj. ἀμείβομαι z hlediska slovesného rodu?

Práce má minimální požadovaný rozsah a pracuje s minimem sekundární literatury. Jak je vidět z výše uvedených poznámek, práci by prospěla větší pečlivost a propracovanost a hlubší propojení jednotlivých získaných poznatků. Výsledky nejsou adekvátní slibnému uchopení tématu. Přes všechny tyto nedostatky, které uvádím in extenso hlavně proto, že by si z nich autorka mohla vzít poučení pro svou další práci, neboť intelektuální potenciál pro ni má, práce splňuje požadavky na bakalářskou práci. Proto ji doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení *dobře*, případně při kavlitní obhajobě *velmi dobře*.

V Praze 25.8. 2019

doc. PhDr. Dagmar Muchnová, CSc.